

haft Tid til en indgaaende Pressedebat derom. Men jeg ser dog ogsaa i den Omstændighed, at der ikke har været nogen synderlig Debat, et Vidnesbyrd om, at den Løsning, som er foreslaaet af de danske Udsendinge, og hvorom der den 18. Juli opnaaedes Enighed med Islænderne, har været af den Art, at den ikke med Nødvendighed har kunnet rejse en større Debat i den danske Befolkning. Nu da Sagen er til første Behandling her i Tinget, maa jeg dog maaske benytte Lejligheden til at svare paa nogle Indvendinger, nogen Kritik, som jeg har set fremsat, og som der, som sagt, hidtil ikke har været synderlig Lejlighed og vel heller ikke Anledning til at gaa videre ind paa.

Man har sagt, at de danske Udsendinge svigtede det Program, ja, man har endog sagt: det Mandat, hvormed de i Juni Maaned rejste til Island. Vi skulde inden Afrejsen have staaet paa Standpunktet: Rigsenhed — ikke blot Personalunion, men Rigsenhed —, og det skulde nu være svigtet ved dette Forbundslovforslag. Det er ikke rigtigt, at vi har staaet paa Standpunktet: Rigsenhed. Jeg henviser til den lille Tale, jeg holdt her i Tinget den 1. Juni i Aar, da Regeringens Forslag om Nedsættelse af et Udvalg til Modtagelse af Oplysninger i denne Sag var til Forhandling. Hvad jeg da sagde, var følgende: „Jo mere jeg har set paa Forholdenes Udvikling her i Verden under de sidste Aars voldsomme og frygtelige Begivenheder, des mere er jeg kommet til den Opfattelse, at to Principper, som der stadig kæmpes om, ikke behøver at udelukke hinanden, og hvis man ensidig sætter sig fast i det ene, begaar man en lige saa stor Fejl, som hvis man ensidig sætter sig fast i det andet. Det er de gamle Spørgsmaal, som desværre har faaet en grufuld Aktualitet i disse Tider, om mere omfattende Rigsforbindelse og nationalt Selvstyre. For mig modsiger eller udelukker disse to Principper ikke hinanden. Det vilde være i høj Grad ønskeligt i mange Henseender, om der kunde naaes en Forsoning, en Forstaaelse alle Vegne mellem disse to Principper, men her under vore smaa nordiske Forhold vil jeg anse det for i højeste Grad beklageligt — og jeg kan i Virkeligheden ikke tænke mig Muligheden deraf —, om to saa nær beslægtede Folk som det danske og det islandske ikke skulde kunne naa til en virkelig venskabelig, broderlig Forstaaelse, der til den ene Side bevarer en naturlig Statsforbindelse, til den anden fuldt ud anerkender et gammelt, frihedsfølende, rigt

begavet Broderfolks Ønsker om fuld Udfoldelse af dets Evner i den fuldeste Frihed med fuldt nationalt Selvstyre“. Og da saa Udvalgets Indstilling var til Behandling her den 15. Juni, og jeg stod som Ordfører for alle de tre Partier, der havde dannet et stort Udvalgsflertal, brugte jeg ganske samme Udtryk om det ønskelige i at bevare en naturlig Rigsforbindelse, samtidig med at man indrømmede Islænderne deres nationale Krav. Ordet Rigsenhed, Statsenhed er ikke brugt fra min Side, vist heller ikke fra nogen anden Side, og selv om det tilfældig skulde være kommet ind, har det selvfølgelig ingen Beviskraft i denne Sammenhæng.

Det, som den danske Delegation er enig om at foreslaa, det, som Regeringen nu har forelagt Forslag om, og det, som har faaet fuld Tilslutning oppe paa Island, baade i Altinget og i Folket, er netop Bevarelsen af Rigsforbindelsen. Det, her foreslaas, er, som Statsministeren udviklede i Forgaars, ikke en blot og bar Personalunion, det er et Statsforbund, en Statsforbindelse mellem to frie, ligeberettigede, suveræne Stater. Det er en Statsforbindelse, som har meget mere fælles end den fælles Konge; det hedder udtrykkelig i Forbundsforlaget, at den hviler paa den fælles Kongemagt og den Overenskomst, der nu sluttes mellem de to Folk, en Overenskomst, som bl. a. gaar ud paa et fælles Udenrigsstyre med Hensyntagen til Islændernes naturlige Ønske om en vis Indfyldelse og Medbestemmelsesret. Altsaa: fælles Udenrigsstyre, gensidig lige Statsborgerret. Den gensidige lige Statsborgerret, her foreslaas, er i Realiteten fælles Indfødsret, men af formelle, juridiske, forfatningsretlige Grunde har man ikke kaldt det fælles Indfødsret. Endvidere bliver der i hvert Fald foreløbig fælles Møntvæsen, fælles Fiskeriinspektion og Fællesskab i forskellige andre Ting. Dertil kommer det fælles Nævn, som den foregaaende Taler lagde saa stærkt Vægt paa, efter min Mening med Rette, og obligatorisk Voldgift mellem de to Stater i en, som jeg synes, meget smuk Form, der videre udvikler den nordiske Fællesskabstanke, idet det bliver vore to Broderfolk, den svenske og den norske Stat, der i visse Tilfælde kan komme til at udpege en Opmand. I alt dette Fællesskab, og det er meget, ser jeg ligesom den foregaaende Taler og ligesom Statsministeren forleden ikke i første Linie en juridisk Kontrakt, og jeg tror, at man i al den Kritik, der er fremsat mod Forslaget som en rent juridisk Kontrakt — ligesom en Kontrakt